



شماره : ۹۹/۲۹۰۳۵۲

تاریخ : ۱۳۹۹/۰۹/۱۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

رئیس کل

بیت

حضرت ایت الله رئیسی
رئیس محترم قوه قضائیه

موضوع: برخی محاکم دادگستری، با استناد به رأی وحدت رویه شماره ۷۹۲ مورخ ۹۹/۵/۲۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، حکم به ابطال قراردادهای پیشین و یا اصلاح نرخ آن‌ها بر اساس حداقل نرخ تعیین شده برای عقود مبادله‌ای صادر می‌نمایند که موجب زیان بانک‌ها و متاثر ساختن دفاتر با اثرات غیرقابل جبران شده است.
درخواست: ما توجه به تفاوت شرایط، نرخ و نحوه محاسبه سود عقود مبادله‌ای و مشارکتی، ضمن تبیین مفاد رأی وحدت رویه مذکور و مصادیق مشمول آن، لزوم توجه به تفاوت عقود مذکور در رسیدگی به پرونده‌های مرتبط و استناد به رأی وحدت رویه یادشده، طی بخشنامه‌ای به محاکم ابلاغ گردد.

با سلام و احترام؛

به موجب رأی وحدت رویه شماره ۷۹۲ مورخ ۱۳۹۹/۵/۲۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، شرط مندرج در قرارداد اعطای تسهیلات بانکی نسبت به سود مازاد بر مصوبات بانک مرکزی باطل اعلام شده است. برخی تسهیلات گبرلگان و بدهکاران کلان بانکی نیز با تسک به رأی مذکور، اقدام به طرح دعاوی علیه بانک‌ها جهت ابطال یا تعدیل قراردادهای نمودارند. اما متأسفانه محاکم دادگستری بدون توجه به شرایط متفاوت عقود مبادله‌ای و مشارکتی از جهت نرخ و نحوه محاسبه سود، با استناد به رأی وحدت رویه موصوفه در خصوص تسهیلات مشارکتی و تسهیلات سرمایه در گردش، حکم به ابطال قراردادهای پیشین و یا اصلاح نرخ آن‌ها بر اساس حداقل نرخ تعیین شده برای عقود مبادله‌ای صادر می‌نمایند و این امر موجب زیان بانک‌ها و متاثر ساختن دفاتر با اثرات غیرقابل جبران شده است. در صورتی که فحوا و نص رأی وحدت رویه مذکور، دلالت بر ابطال سودهای مازاد بر نرخ‌های تعیین شده توسط بانک مرکزی دارد و از آن، ابطال کل قرارداد استنباط نمی‌گردد و باطل بودن سودهای مازاد و شرط مربوط در قرارداد نیز خطی به صحت کل قرارداد وارد نمی‌نماید.
واتهگی، برخلاف عقود مبادله‌ای که در آن نرخ سود مشخصی تعیین و مبنای محاسبات قرار می‌گیرد، تعیین دقیق میزان سود در عقود مشارکتی، با مانع شرعی و قانونی مواجه است، لذا اصولاً در این عقود درصدی از سود

^۱ - هشتاد و یک، ۱۱، ۱۲ و ۳۲ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۸ با اصلاحات و احکامات بعدی و ماده (۲۰) قانون عطلات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۵۲/۱۲/۱۸ با اصلاحات بعدی و ماده دهمه قانون تأسیس بانک ملی غیر دولتی مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۲۱ و دیگر مقررات مربوطه؛ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تنظیم کننده نظام پولی و اعتباری کشور و ناظر بر حسن اجرای آن است و مصوبات بانک مذکور راجع به حداقل و حداکثر حجم سود بانکی و مؤسست اعتباری شعب از دولتی و غیردولتی حتماً آراء صادر شده مراتب و با عنایت به ماده (۲۱) قانون تأسیس بانک ملی جمهوری اسلامی ایران و احکامات در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹، شرط مندرج در قرارداد اعطای تسهیلات بانکی نسبت به سود مازاد از مصوبات مذکور باطل است. - ۹ -



شماره : ۹۹/۲۹۰۲۵۲

تاریخ : ۱۳۹۹/۰۹/۱۲

بازگشت مرکز آرایه مرکزی اسلامی ایران

ولیس کل

که به سود مورد انتظار موسوم است و جنبه حداقلی داشته، مشخص می‌شود و میزان دقیق سود بند نیز پایان مشارکت و حاکمیتی موضوع مشارکت در فرض سودآور بودن مشارکت بین طرفین (بانک و تسهیلات گیرنده) تقسیم می‌گردد. در همین راستا نیز بر اساس سیاستهای پولی و اعتباری مصوب ۱۳۹۵ (موضوع بخشنامه شماره ۹۵/۱۱۶۵۹۵ مورخ ۹۵/۱۲/۱۲)، حداکثر نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی قابل درج در قرارداد ۱۸ درصد تعیین شده است.

بنابراین، چنانچه در این عقود، سود بیشتری از حداکثر سود مورد انتظار مندرج در قرارداد، محقق گردد، بانک به نسبت تعیین شده در قرارداد، مستحق دریافت آن خواهد بود که این موضوع با نظریه شورای محترم نگهبان^۱ که حاکی از لزوم رعایت شروط ضمن عقد در قراردادهای بانکی می‌باشد و حکم مندرج در رأی وحدت رویه مورد بحث مبنی بر اینکه حداقل و حداکثر سود تعیین شده در مصوبات بانک مرکزی جنبه امره دارد و شرط مندرج در قرارداد اعطای تسهیلات بانکی نسبت به سود مازاد بر مصوبات مذکور باطل است، تملّقی ندارد. با عنایت به مواضع خواهشمند است دستور فرمایید ضمن تبیین مفاد رأی وحدت رویه مذکور و مصادیق متحمل آن، لزوم توجه به تفاوت عقود سبیلانی و مشارکتی و مصوبات و ضوابط مرتبط با هر یک از این عقود در رسیدگی به پرونده‌ها و استناد به رأی وحدت رویه یاد شده، طی بخشنامه‌ای به محاکم ابلاغ گردد.

عبدالناصر همتی
رئیس کل
۱۳۹۹/۰۹/۱۲

^۱ شورای نگهبان طی نامه شماره ۲۵۲/۱۰۲/۹۵ مورخ ۹۵/۵/۲۵ با عنوان «رئیس محترم هیئت عمومی دیوان عدالت اداری جناب جناب» است. «مطلب به نامه شماره ۹۰۰۰/۲۱۰/۲۵۷۳/۹۵ مورخ ۹۵/۱۲/۱۷ (موضوع ماده ۸) و (۱۱) ق.م. قرارداد مشارکت» میسر موضوع صورتجلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۵ شورای پول و اعتبار و بخشنامه شماره ۹۵/۲۰/۵۵۲۶-۹۵/۱۲/۱۷-۱۳۹۹/۱۲/۱۷ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۱۵ نمایان مسلم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر فایده به شرح ذیل اعلام می‌گردد نظر به این که «نیز مصوبات در پرونده مورد شکایت شرط ضمن عقد بوده که شریک به آن‌ها متعهد گردیده است و لذا ملایم سازای شرح تشخیص بانک است».